

ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม

Some Factors Influencing to the Adversity Quotient of Mathayomsaksa 3
in Nakhon Phanom Province

จินดาพร ไชยคำ¹
นุชนา เหลืองอังกู²
บงอร กุมพล³

บทคัดย่อ

ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคมีความสำคัญต่อชีวิตของคนเราที่จะทำให้สามารถนำพาชีวิตของตนไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และเพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยประการที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 และเขต 2 จำนวน 684 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และ 2) แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .34 ถึง .58 และ .33 ถึง .65 ตามลำดับ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .81 และ .87 ตามลำดับ 3) แบบทดสอบวัดเชวอนปัญญา มีค่าความยากรายข้อตั้งแต่ .33 ถึง .51 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20 ถึง .42 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .80 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม มี 6 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดู ความภูมิใจในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเชวอนปัญญา
2. โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 179.78 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 156 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.093 ดัชนีวัด

¹ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ ประจำภาควิชาวิจัยและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ 0.30 ดัชนีเปรียบเทียบโมเดล (CFI) เท่ากับ 1.00 (NFI) เท่ากับ 0.99 (RFI) เท่ากับ 0.98 และดัชนีแสดงความประหยัด (PGFI) เท่ากับ 0.35

โดยสรุป จากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดู ความภาคภูมิใจในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเขาวนปัญญา พบว่าทุกปัจจัยที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ดังนั้นผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเอง ควรส่งเสริมสนับสนุนและนำปัจจัยดังกล่าวไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนสูงขึ้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

คำสำคัญ : ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

ABSTRACT

The adversity quotient is essential to the life of people to make their success of lives. This study investigated some factors influencing adversity quotient and developed a model of some factors influencing to adversity quotient of Mathayomsaksa 3 in Nakhon Phanom Province. The sample consisted of 684 Mathayomsaksa 3 students studying in 1nd semester of academic year 2009 under 14 schools of the Office of Nakhon Phanom Educational Area 1 and 2, obtained through the multi-stage random sampling technique. The instruments used were 1) 2 instruments measuring, factors related to adversity quotient and adversity quotient. These instruments had discrimination powers ranging from .34 - .58 and .33 - .65, respectively. The total reliabilities were .81 and .87, respectively; 2) a test on intelligence. These instruments had difficulty values ranging from .33 - .51, discrimination powers ranging from .20 - .42 and reliabilities of .80. Data were analyzed by Path Analysis

The results of the study were as follows :

1. The causal factors influencing adversity quotient of Mathayomsaksa 3 in Nakhon Phanom Province were 6 factors self-confidence, child-care, self-esteem, emotional quotient, achievement motive, and intelligence quotient
2. Factor models affecting adversity quotient of these students that the fit model showed the empirical data: $\chi^2 = 179.78$, $df = 156$, $p = 0.093$; Goodness of Fit Index (GFI)

was 0.99; Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) was 0.97; Root Mean Square Residual (RMR) was 0.30; Comparative Fit Index (CFI) was 1.00; Normed Fit Index (NFI) was 0.99; Relative Fit Index (RFI) was 0.98; and Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) was 0.35.

In conclusion, several factors self-confidence, child-care, self-esteem, emotional quotient, achievement motive, and intelligence quotient had affect to adversity quotient. Therefore teachers, parents and students should give importance to these factors for improve teaching and learning activities, for students have high of adversity quotient and can take knowledge for applied to solve problems in life and future.

Key words : adversity quotient

บทนำ

ความสามารถของคนที่จะจัดการกับปัญหาสิ่งแรกเลยจะต้องมีความสามารถที่จะมุ่งมั่นแน่วแน่กับจุดมุ่งหมายไม่ว่าจะมีอุปสรรคปัญหาห้อมล้อมรุนแรงก็ตาม จะต้องเพ่งไปที่จุดเป้าหมายจะไม่ถูกถึงให้วอกแวกหรือหันเหเบี่ยงเบนไปด้วยปัญหาต่างๆ ที่รุมล้อม จริงๆ แล้วรูปแบบของการจัดการกับปัญหาหรือความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคนั้นเริ่มเกิดขึ้นจากวัยประสาธในสมองตั้งแต่ช่วงที่เป็นเด็กๆ วัยรุ่นเพราะเราจะเรียนรู้วิธีตอบสนอง ตอบคำถาม วิธีการจัดการกับปัญหาจากประสบการณ์ที่เราเห็นจากผู้ใหญ่ หรือวิธีการที่เขาไม่ต่อสู้กับปัญหา ซึ่งประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้ที่อยู่รอบข้างเด็กตั้งแต่วัยเล็กและฝังเข้าไปในสมองสร้างเป็นวัยประสาธ แต่ข้อดีก็คือความสามารถที่จะปรับปรุงได้ พัฒนาได้ ประเด็นตรงนี้สำคัญมากเพราะในการเลี้ยงดูเด็กเราจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการที่จะแก้ไขปัญหา จะต้องเป็นคนที่มีมองปัญหา มองโลกในแง่บวก ก็จะทำให้เกิดวัยประสาธต่างๆ เหล่านี้ในสมองของเด็กที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่ดีจริงๆ แล้วการฝึกฝนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคนั้นก็จะไปตามเกณฑ์ธรรมชาติของการพัฒนาสมอง พอล สโตลท์ (Dr. Stoltz) เชื่อว่าความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคนั้นพัฒนามาจากวัยประสาธเริ่มเกิดในสมองเมื่อเด็กอายุ 12 ปี และเพิ่มมากขึ้นจนอายุ 16 ปี แต่ไม่สิ้นสุดจนกระทั่งอายุ 23 ปี อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะอายุเท่าไรสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (เมธยา คุณไทยสงค์. 2546 : 2-3 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz. 2000 : 97)

ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) สูงนั้นมีความสำคัญต่อชีวิตของคนเราที่จะทำอย่างไรจึงจะสามารถนำพาชีวิตของตนไปสู่ความสำเร็จได้ แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีสิ่งที่ยับยั้งความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตจนบางครั้งสะดวกสบายจนเกินไปจนไม่รู้จักระวังกับคำว่า ความยากลำบากเป็นอย่างไร เมื่อมีปัญหา มีความทุกข์ ตกอยู่ในความยากลำบากก็จะไม่สู้กับอุปสรรคต่าง ๆ หนีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้จึงทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีส่วนร่วมใน

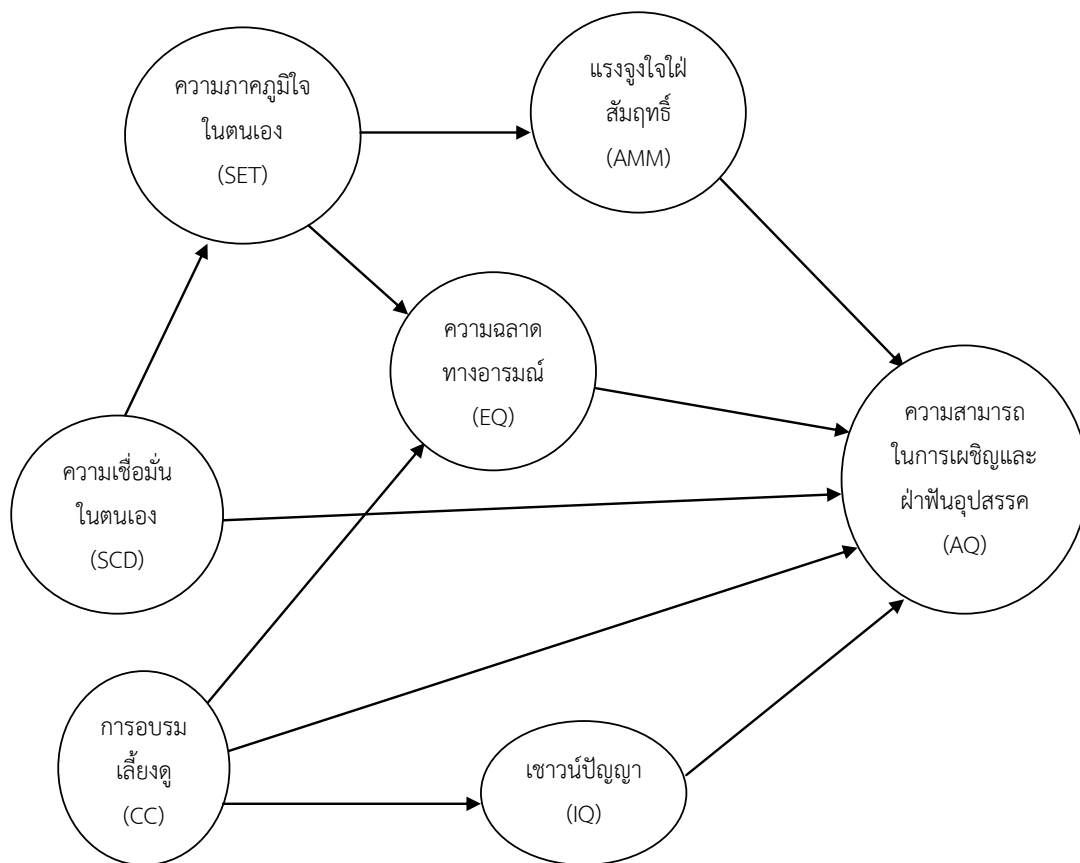
การจัดการเรียนการสอน จึงสนใจศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จึงได้คัดสรรตัวแปรหลายตัวที่น่าจะสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มาดังนี้ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง 2) ความฉลาดทางอารมณ์ 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 4) การอบรมเลี้ยงดู 5) ความภาคภูมิใจในตนเอง 6) เชาวนปัญญา

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม
2. เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยประการที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความฉลาดทางอารมณ์ และเชาวนปัญญา
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดู
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง
4. โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามสมมติฐานเขียนเป็นแผนภาพประกอบ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม ตามสมมติฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 และเขต 2 จำนวน 6,841 คน จากโรงเรียนจำนวน 51 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 และเขต 2 จำนวน 1,148 คน จากโรงเรียนจำนวน 14 โรงเรียน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 3.1.1 เชาวน์ปัญญา
 - 3.1.2 ความฉลาดทางอารมณ์

3.1.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.1.4 ความเชื่อมั่นในตนเอง

3.1.5 การอบรมเลี้ยงดู

3.1.6 ความภูมิใจในตนเอง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

ชนิดที่ 1 แบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 70 ข้อ ได้แก่ ด้านที่ 1 ความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 25 ข้อ ด้านที่ 2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 3 ความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 10 ข้อ ด้านที่ 4 การอบรมเลี้ยงดู จำนวน 15 ข้อ ด้านที่ 5 ความภูมิใจในตนเอง จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .34 ถึง .58 คัดและวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับของแบบวัด โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .81

ฉบับที่ 2 เป็นแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .33 ถึง .65 คัดและวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับของแบบวัด โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .87

ชนิดที่ 2 แบบทดสอบเป็นแบบชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบเขาวงกตปัญญา จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ .33 ถึง .51 และคำนวณค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ถึง .42 แล้วคำนวณค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR - 20 คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) เท่ากับ .80

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นต่อไปนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบ และแบบวัดต่าง ๆ
2. คัดเลือกแบบวัดที่สมบูรณ์จากแบบทดสอบและแบบวัดของนักเรียนแต่ละคน
3. คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

4.2 หาค่าสถิติความสอดคล้องหรือความตรงของรูปแบบ ได้แก่

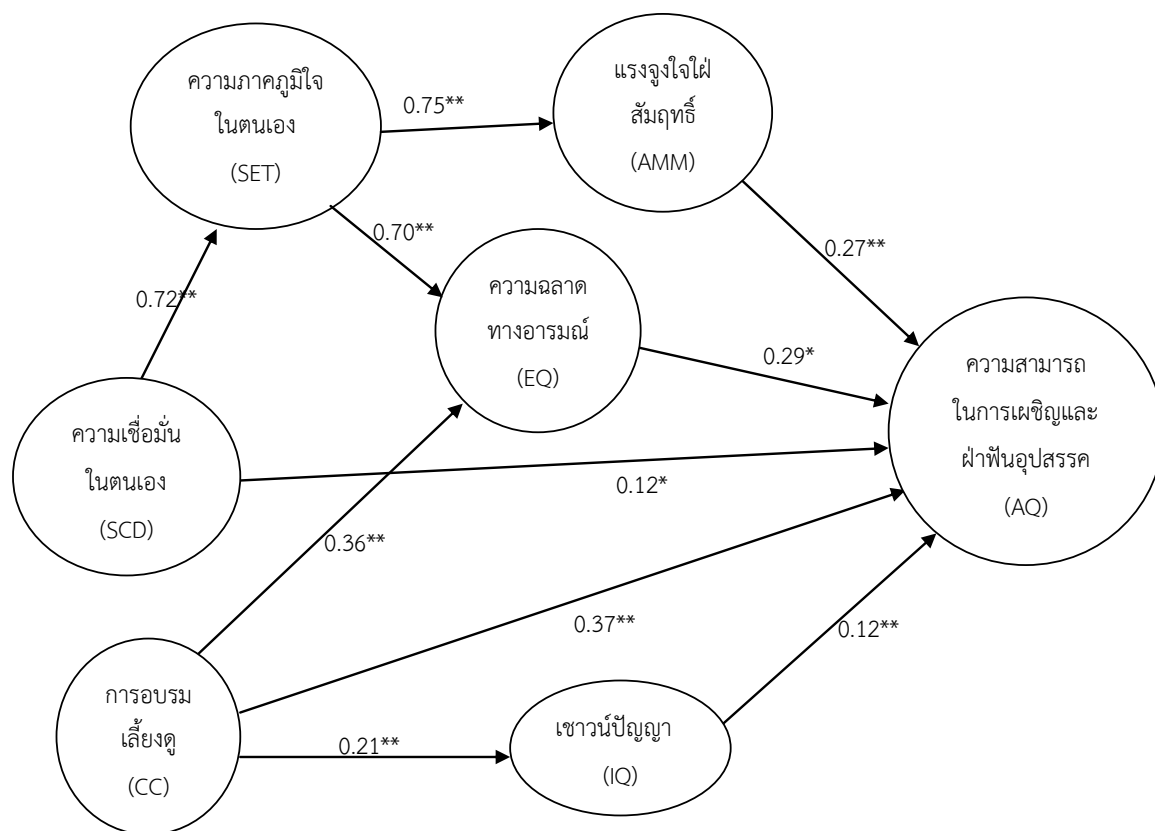
4.2.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistic)

4.2.2 ค่าสถิติ Goodness of fit Index (GFI)

4.3.2 ค่าสถิติ Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)

ผลการวิจัย

- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม มี 6 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดู ความภูมิใจในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเขาวนปัญญา
- โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม เป็นดังภาพประกอบ 2

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากภาพประกอบ 2 โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม สามารถสรุปได้ ดังนี้

ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปแบบที่เป็นสาเหตุโดยตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความฉลาดทางอารมณ์ และเชาวน์ปัญญา

ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปแบบที่เป็นสาเหตุโดยทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดู

ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปแบบที่เป็นสาเหตุโดยทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง

อภิปรายผล

โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนม สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. เชาวน์ปัญญา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเชาวน์ปัญญาสูงมีแนวโน้มว่าจะเป็นคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูง ด้วย เนื่องจากความสามารถในการเผชิญและ ฝ่าฟันอุปสรรคเป็นความสามารถที่ต้องใช้ความคิดขั้นสูง โดยอาศัยกระบวนการที่เหมาะสมใน การพิจารณาแก้ไขปัญหา ดังที่ Morgan (ทองสง่า ผ่องแผ้ว. 2547 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Morgan. 1978 : 154-155) กล่าวว่า วิธีการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับสติปัญญา (Intelligence) ผู้มีสติปัญญาดีจะแก้ปัญหาได้ดี และสอดคล้องกับทฤษฎีเชาวน์ปัญญาของ Sternberg (กาญจนา ไชยพันธ์. 2544 : 40) ที่ว่าเชาวน์ปัญญาในรูปของการเรียนรู้และการแก้ปัญหาในประสบการณ์ต่างๆ Sternberg มีแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีเชาวน์ปัญญาจะมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ สามารถที่จะเผชิญปัญหา หรือเอาชนะปัญหาซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะคิดและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญของการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีความสุข และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิบัณฑิต หัตถนรินทร์ (2547 : 79) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) และเชาวน์ปัญญาด้านธรรมจริยธรรม (MQ) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยสรุปว่า ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค

(AQ) และเชาวน์ปัญญาด้านคุณธรรมจริยธรรม (MQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิชาคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเชาวน์ปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ ทางอารมณ์ (EQ) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการของบุคคลที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และทำให้ได้ดีกว่าบุคคลอื่น ดังนั้นนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อการประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา สูงทำให้นักเรียนมีความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และตั้งใจเรียนจนทำให้มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงตามไปด้วย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland (ไกล์รุ่ง เก่าบริบูรณ์. 2544 : 13-15 ; อ้างอิงมาจาก McClelland. 1953) ที่ได้สรุปไว้ว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะตั้งใจเรียน และประสบความสำเร็จในการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมใจ จุฑาผาด (2549 : 105) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรระดับนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำฝน ประทุมชัย (2548 : 63-65) ได้ศึกษาจิตลักษณะบางประการที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นจิตลักษณะที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Stoltz (ภูมิดินทร์ หัตถนิรันดร์. 2547 : 29-30 ; อ้างอิงมาจาก Stoltz. 1997 : 29-30) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูง คือ ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) ซึ่งหมายถึง การที่เชื่อมั่นในตนเองสามารถกระทำในสิ่งที่ตั้งความมุ่งหวังไว้ได้จนสำเร็จลักษณะข้อนี้ไม่ใช่คนอวดดี แต่เป็นลักษณะของคนที่พึ่งตนเอง ไม่กลัวที่จะทำแล้วผิดพลาด แต่ถือเอาความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียนเพื่อสอนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องไป สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชภูมิ แพงมา (2550 : 118) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 672 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จำนวน 365 คน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณะ แก้วมณีเยี่ยม (2536 : 108) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพด้านธุรกิจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสายวิชาการบริหารธุรกิจสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 380 คน ความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสาขาวิชาการบัญชีทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การอบรมเลี้ยงดู เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพูนสุข ช่วยทอง (2540 : 33) ได้สรุปไว้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นการให้การดูแลเอาใจใส่และจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างเหมาะสมกับวัย การฝึกวินัย หรืออบรมเพื่อให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภักธพงศ์ นิละพันธ์ (2550 : 102) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเชาวน์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามในระดับปริญญาตรีทุกชั้นปี ประจำปีการศึกษา 2547 จำนวน 378 คน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิต คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย โดยอธิบายการแปรผันความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ได้ร้อยละ 36.19 และสรุปว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนิสิตคือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมที่ควรส่งเสริมให้มีในสังคมในยุคปัจจุบัน

6. ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bruno (ชไมพร เจริญศรีบุรี. 2546 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Bruno. 1930) ที่ได้กล่าวถึง การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ว่าเป็นการตัดสินความมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งแสดงทัศนะที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง และยังแสดงถึงขอบเขตความเชื่อที่บุคคลมีต่อความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และมีค่าของตนเอง บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังและท้อแท้ใจ ด้วยความเชื่อมั่น ด้วยความหวัง และด้วยความกล้าหาญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธยา คุณไทยสงค์ (2546 : 60-65) ได้ศึกษาจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค สรุปได้ว่าความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ความสามารถในการควบคุมอุปสรรค ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค ความสามารถในการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรค และความสามารถในการอดทนทนทานต่ออุปสรรค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความภูมิใจในตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำฝน ประทุมชัย (2548 : 63-65) ได้ศึกษาจิตลักษณะบางประการที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นจิตลักษณะที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าตัวแปร ทั้ง 6 ตัว ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดู ความภูมิใจในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเขาวนปัญญา ความเชื่อมั่นในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดู เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เพราะบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความภูมิใจในตนเอง มีสุขภาพจิต ที่ดี มีสติปัญญาดีรวมทั้งจัดการแก้ปัญหาและปรับตัวอยู่ในสังคมด้วยความรู้สึที่มั่นคงและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้นในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงขึ้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้จะเห็นว่าตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ได้ร้อยละ 79 แสดงว่า ที่เหลืออีกร้อยละ 21 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้นการพัฒนาโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จึงควรพิจารณนำตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มาศึกษาเพิ่มเติม เช่น ประสิทธิภาพการสอนของครู ความมีภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ เป็นต้น เพื่อให้โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้สูงขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นทางแบบต่าง ๆ เช่น วิธีการวิเคราะห์ พหุระดับ โดยใช้โมเดลระดับลดหลั่นเชิงเส้น (Hierarchical Linear Model : HLM) หรือการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแบบอื่นๆ เช่น Mplus เพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ และให้โมเดลที่พัฒนาขึ้นเป็นโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ไชยพันธ์. “การสร้างและการพัฒนา EQ เพื่อความสำเร็จในชีวิต”, วิชาการ.

หน้า 40-45, 2544.

ไกล่รุ่ง เก่าบริบูรณ์. ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย สหวิทยาเขตเวียงน้อย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์

กศ.ม., ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

ชไมพร เจริญศรบุรี. การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2543.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม., ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.

ทองสง่า ผ่องแผ้ว. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ เจตคติเชิงวิทยาศาสตร์

เจตคติต่อกิจกรรมปฏิบัติการเคมี ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์กับ

ความสามารถในการปฏิบัติการเคมีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, 2547.

น้ำฝน ประทุมชัย. จิตลักษณะบางประการที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาสารคาม :

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.

พูนสุข ช่วยทอง. เด็กและการเลี้ยงเด็ก. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์. 2540.

ภัทรพงศ์ นิละพันธ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเชาวน์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและ

ฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาสารคาม :

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

ภูมิบดีรินทร์ หัตถนิรันดร์. ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) และเชาวน์ปัญญา ด้านจริยธรรม (MQ)

กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,

มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

เมธยา คุณไทยสงค์. จิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.

รัชภูมิ แพงมา. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จังหวัด

ศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

วรรณะ แก้วฉวีเยี่ยม. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพด้านธุรกิจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสายวิชาบริหารธุรกิจสถาบันเทคโนโลยี

ราชมงคลเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2536.

สมใจ จุฑาผาด. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ : การวิเคราะห์พหุระดับ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,

มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.